

UNIVERZITET U NIŠU
FAKULTET ZAŠTITE NA RADU U NIŠU

HELLO DAVE

DEJAN D. KRSTIĆ
MILAN B. BLAGOJEVIĆ
GORAN LJ. JANAČKOVIĆ

RAČUNARSKA TEHNIKA

OSNOVI ORGANIZACIJE I PRIMENE
PERSONALNIH RAČUNARA

NIŠ, 2019.

UNIVERZITET U NIŠU
FAKULTET ZAŠTITE NA RADU

Dejan D. Krstić

Milan Đ. Blagojević

Goran Lj. Janačković

RAČUNARSKA TEHNIKA -
Osnovi organizacije i primene personalnih računara

Niš, 2019

Predgovor

Računarska tehnika - Osnovi organizacije i primene personalnih računara – prilagođena je programu predmeta Računarska tehnika, koji se izučava tokom prvog semestra u prvoj godini osnovnih akademskih studija na Fakultetu zaštite na radu u Nišu. Knjiga se sastoji od tri glavna dela.

U prvom delu, *Matematičko-logičke osnove računara*, opisan je: način formiranja brojnih sistema, kodiranje realizacija aritmetičkih operacija u računarskom sistemu, logičke funkcije i načini realizacije logičkih funkcija korišćenjem osnovnih postupaka minimizacije logičkih funkcija po kriterijumu minimalnog broja logičkih kola.

U drugom delu, *Arhitektura personalnih računara*, opisana je arhitektura računara i osnovne komponente računara, kao i njihove karakteristike.

U trećem delu, *Aplikativni softver*, opisane su različite vrste programskih paketa i aplikacija, a detaljno su objašnjena dva programa iz programskog paketa *Microsoft Office - Microsoft Word* (program za obradu teksta) i *Microsoft Excel* (program za unakrsna tabelarna izračunavanja).

Pored toga, knjiga sadrži još dva poglavlja u kojima se nalaze i pitanja za proveru znanja za svaki od delova i rečnik pojmova iz oblasti informatike koji se navode u knjizi.

Ovaj materijal predaje se studentima Fakulteta zaštite na radu od 2013. godine i može se koristiti za pripremu ispita iz predmeta Računarska tehnika. Predmet pod nazivom Osnovi računarske tehnike postojao je na Fakultetu zaštite na radu već 20 godina po nastavnom planu koji su osmislili prof. dr Dejan Petković, prof. dr Milan Blagojević i saradnici. Prvo poglavlje je napisao dr Milan Blagojević a ostala poglavlja dr Dejan Krstić i mr Goran Janačković.

Prvo izdanje knjige je izašlo oktobra 2015. godine, drugo 2018. godine. Ovo predstavlja 3. izdanje ove knjige pošto su novi čitaoci izrazili potrebu za jednim štampanim izdanjem.

U Nišu, novembra 2019.

Autori

SADRŽAJ

1. MATEMATIČKO-LOGIČKE OSNOVE RAČUNARA	7
1.1. Savremeni pozicioni sistemi	11
1.1.2. Promena brojne osnove	13
1.1.3. Pitanja za proveru znanja	16
1.2. OZNAČENI BROJEVI	17
1.2.1. Pitanja za proveru znanja	20
1.3. ARITMETIČKE OPERACIJE	21
1.3.1. Aritmetičke operacije u binarnom brojnem sistemu	21
1.3.2. Pitanja za proveru znanja	26
1.4. REGISTROVANJE BROJEVA	27
1.4.1. Tipovi podataka	34
1.4.2. Pitanja za proveru znanja	35
1.5. KODOVI I KODIRANJE	36
1.5.1. Klase BCD kodova	39
1.5.2. Specijalni kodovi	42
1.5.3. Kodiranje znakovnih podataka	42
1.5.4. Pitanja za proveru znanja	45
1.6. BULOVA ALGEBRA I LOGIČKA KOLA	46
1.6.1. Elementarne logičke funkcije	46
1.6.2. Izvedene logičke funkcije i izvedena logička kola	50
1.6.4. Logička funkcija isključivo ILI	52
1.6.5. Generisanje logičkih funkcija	53
1.6.6. De Morganove teoreme	55
1.6.7. Dodatni logički identiteti	56
1.6.8. Kombinaциона i sekvencijalna kola	57
1.6.9. Pitanja za proveru znanja	58
1.7. MINIMIZACIJA LOGIČKIH FUNKCIJA	59
1.7.1. Fiktivne promenljive	59
1.7.2. Konjukcija i disjunkcija	61
1.7.3. Šenonove teoreme razvoja	63
1.7.4. Minimalna forma funkcije	64
1.7.5. Karnoov metod minimizacije	71
1.7.6. Pitanja za proveru znanja	76

2. ARHITEKTURA PERSONALNIH RAČUNARA.....	79
2.1. RAČUNAR i RAČUNARSKI SISTEM.....	79
2.2. ARHITEKTURA PERSONALNIH RAČUNARA.....	82
2.3. CENTRALNA JEDINICA ZA OBRADU – PROCESOR -	86
2.4. MEMORIJA	87
2.4.1. RAM.....	90
2.4.2. SRAM.....	90
2.4.3. DRAM.....	92
2.4.4. Napomene o memoriji računara	93
2.5. ULAZNO-IZLAZNI SKLOPOVI.....	95
2.5.1. Sabirnice – Magistrale podataka.....	96
Magistrala podataka – sabirnica podataka.....	97
Adresna magistrala – adresna sabirnica.....	97
Kontrolna magistrala - Nadzorno-upravljajčka sabirnica.....	97
2.5.2. Paralelni port – paralelna vrata (engl. paralel port).....	98
2.5.3. Serijski port - serijska vrata (engl. serial port)	99
2.5.4. PCI magistrala	101
2.5.5. ISA magistrala.....	102
2.5.6. AGP magistrala	102
2.5.7. PCI Express (PCI-E) magistrala.....	103
2.5.8. FireWire.....	104
2.5.9. USB magistrala.....	104
2.6. OSTALI DELOVI RAČUNARA.....	106
2.6.1. Matična ploča	106
2.6.2. Jedinica za napajanje (engl. power supply)	108
2.7. ULAZNI UREĐAJI.....	109
2.7.1. Tastatura	110
2.7.2. Pokazni uređaji	110
2.7.3. Miš.....	111
2.7.4. Touchpad – Kontaktna ravan (engl. touchpad, trackpad).....	112
2.7.5. Uređaji za unos slike	112
2.7.6. Grafička tabla (engl. graphic tablet, digitizing tablet).....	112
2.7.7. Skener.....	113
2.8. IZLAZNI UREĐAJI.....	115
2.8.1. Monitor.....	115
2.8.2. Grafička kartica	118
2.8.3. Štampač	119
2.8.4. Štampač sa mastilom	121
2.8.5. Laserski štampač	123
2.8.6. Višenamenski uređaji - štampač/skener/faks/kopirni uređaj	124
2.9. Uređaji za arhiviranje podataka.....	125
2.9.1. Magnetni disk, Čvrsti disk, Hard disk	126
2.9.2. SSD diskovi	130
2.9.3. USB memorijske kartice - CF, SM, SD, MMC, MemoryStick.....	131
2.9.4. Optički disk	132
2.9.5. DVD ROM	133
2.10. Performanse računara i komponente sistema	135

2.11. Radna okolina i uticaj upotrebe računara na zdravlje korisnika	136
2.11.1. Stanje radne okoline	136
2.11.2. Ergonomija	137
2.12. Pitanja za proveru znanja.....	139
2.13. Literatura	141
3.1. APLIKATIVNI SOFTVER	145
3.1.1. Vrste aplikacija	145
3.1.2. Klasifikacija aplikativnog softvera	146
3.2. APLIKATIVNI PAKETI (OFFICE PAKETI).....	148
3.3. PROGRAMI ZA OBRADU TEKSTA.....	149
3.4. PROGRAM ZA OBRADU TEKSTA MICROSOFT WORD	151
3.4.1. Komande za rad sa dokumentima.....	155
3.4.2. Izbor naredbe	159
3.4.3. Prikazi dokumenta	160
3.4.4. Kreiranje novog dokumenta	164
3.4.5. Podešavanje stranice.....	165
3.4.6. Otvaranje dokumenta.....	166
3.4.7. Unos i brisanje teksta.....	167
3.4.8. Formatiranje teksta	173
3.4.9. Snimanje dokumenata	178
3.4.10. Stilovi	181
3.4.11. Kreiranje zaglavlja i podnožja (header / footer)	184
3.4.12. Numerisanje stranica	186
3.4.13. Kreiranje numerisane liste prilikom unosa teksta.....	187
3.4.14. Pretraživanje i zamena teksta	188
3.4.15. Prikazivanje teksta u više kolona.....	190
3.4.16. Rad sa tabelama.....	190
3.4.17. Unos objekata	197
3.4.18. Štampanje dokumenata.....	206
3.4.19. Zatvaranje dokumenta	208
3.4.20. Zaštita dokumenta	208
3.5. EXCEL	213
3.5.1. Osnovna terminologija	213
3.5.2. Osnovni elementi programa Excel	214
3.5.3. Delovi Excelovog prozora.....	215
3.5.4. Meni za osnovne operacije sa mišem	216
3.5.5. Grupa komandi za formatiranje sadržaja ćelije	219
3.5.6. Radna tabela	222
3.5.7. Excelove ugrađene osnovne grupe komandi	223
3.5.8. Unos podataka	226
3.5.10. Menjanje i uređivanje informacija.....	146
3.5.11. Formule.....	153
3.5.12. EXCEL funkcije	158
3.5.13. Grafičko prikazivanje podataka.....	164
3.6. VIRUSI.....	175
3.7. PITANJA ZA PROVERU ZNANJA	178

3.8. Literatura	179
4.1. PITANJA ZA PROVERU ZNANJA	259
4.1. Pitanja za proveru znanja iz brojnih sistema i brojnih osnova	261
4.2. Pitanja za proveru znanja iz arhitekture računara.....	263
4.3. Pitanja za proveru znanja iz aplikativnog softvera	271
4.2. PC REČNIK - OPŠTI POJMOVI.....	279
SADRŽAJ.....	295
